

Generelle karakterbeskrivelser for UH-sektoren

*Rapport fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Universitets- og høyskolerådet
Avlevert 10 12 08*

1. Innledning

Utdanningsutvalget i Universitets- og høyskolerådet nedsatte den 26. februar 2008 en arbeidsgruppe for å se nærmere på UH-sektorens generelle karakterbeskrivelser.

Arbeidsgruppen har bestått av

Seniorrådgiver Asbjørn Bjørnset, Universitetet i Bergen
Student Sine Halvorsen, Studentenes Landsforbund
Student Knut Høgtveit/Even O. Sørland, Norsk Studentunion
Seniorrådgiver Eirik Lien, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Amanuensis Grete Lysfjord, Høgskolen i Bodø
Førsteamanuensis Per Manne, Norges Handelshøyskole (leder)
Studiesjef Kjetil Solvik, Norges musikkhøgskole
Professor Arve Sørum, Universitetet i Oslo

Sekretær for arbeidsgruppen har vært seniorrådgiver Rachel Glasser, Universitets- og høyskolerådet.

Gruppen fikk som mandat å se nærmere på de generelle karakterbeskrivelsene i lys av undersøkelser som er gjort av karaktersetting de siste tre årene. Gruppen er bedt spesielt om å vurdere beskrivelsenes anvendelse for mastergradsnivået. Gruppen er bedt om å komme med forslag til nye beskrivelser dersom den finner det hensiktsmessig. Fristen for rapportering ble satt til 1. desember 2008. Denne fristen ble på forespørsel forlenget til 10. desember 2008.

Arbeidsgruppen har hatt fem møter.

2. Bakgrunn

Bakgrunn for arbeidet med karaktersystemet

Dagens karaktersystem ble innført for å få en nasjonal karakterskala som kunne være felles for all høyere utdanning i Norge. Forut for dette hadde man en rekke forskjellige karakterskalaer, og i tillegg kunne samme karakterskala bli praktisert ulikt i forskjellige fagmiljøer og ved forskjellige institusjoner. Dette ble i økende grad oppfattet som problematisk utover 1990-tallet, da det ble vanligere for studenter å kombinere eksamener fra forskjellige fag og forskjellige institusjoner. Karakterer gir viktig

informasjon til arbeidslivet¹, og med manglende enhetlig praksis blir denne informasjonen utydelig. Også hensynet til internasjonal mobilitet har vært av betydning for arbeidet med karaktersystemet. Bologna-erklæringen fra 1999, som Norge har sluttet seg til, skisserer et mål om en felles europeisk arena for høyere utdanning innen 2010, og en nasjonal harmonisering av karaktersystemet er et naturlig ledd i en slik utvikling.

Innføringen av det nye karaktersystemet

Universitetsrådet nedsatte i 1999 en arbeidsgruppe som utredet forslag til nasjonalt karaktersystem. Forslaget er beskrevet i rapporten *Mål med mening* (2000). Den 01.07.2002 ble dagens karaktersystem vedtatt som del av Lov om universiteter og høyskoler, og høsten 2003 var det innført i hele UH-sektoren.

Utdannings- og forskningsdepartementet ga i brev av 10.05.2004 nærmere retningslinjer vedrørende det nasjonale karaktersystemet. Disse slår blant annet fast at man skal ta utgangspunkt i de verbale beskrivelsene i karaktersystemet, at man skal gjøre bruk av hele skalaen både på lavere og høyere nivå, at C skal gis for en jevnt god prestasjon, og at A skal forbeholdes en fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Det er Departementets oppfatning at når dette skjer så vil det norske karaktersystemet være i tråd med ECTS-systemets karaktersystem (se nedenfor), slik at det generelt ikke vil være nødvendig å oversette norske karakterer til ECTS.

UHR har etter innføringen av det nye karaktersystemet gjennomført flere ulike tiltak for å få oversikt over praktiseringen av det. Karakterpaneler innen 49 ulike fagområder har utredet ulike sider ved hvordan karaktersystemet blir brukt, og en analysegruppe har sett på karakterpanelrapportene og analysert statistikk over karaktersetting. Det har blitt arrangert tre konferanser for å diskutere praktiseringen av det nye karaktersystemet. Se nettsiden *En felles karakterskala* for oversikt over dette arbeidet.

Kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning

Arbeidsgruppen er kjent med at departementet arbeider med kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning, og at *Forslag til nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner i høyere utdanning* var til høring i UH-sektoren i 2007. Arbeidet er en del av Bologna-prosessen, og Norge har gjennom denne forpliktet seg til å utarbeide et slikt rammeverk. Arbeidet er ikke ferdig ennå, men vi har lagt til grunn enkelte hovedelementer fra høringsforslaget.

Kvalifikasjonsrammeverket vil inneholde beskrivelser av hvilke kvalifikasjoner studieprogram på ulike gradsnivå vil gi. Kvalifikasjonene beskrives ved det læringsutbyttet studenten vil få etter fullført utdanning. Beskrivelsene skal være *ugraderte* og står dermed hverken for gjennomsnittsverdier eller terskelverdier, men angir generelle forventninger til kunnskaper, ferdigheter og kompetanser hos *alle*

¹ Se Arnesen og Try (2001) og Børing (2006).

kandidater som har bestått det aktuelle nivået. I hvilken grad kandidatene har nådd disse målene beskrives gjennom karaktersystemet.

Vi kommer tilbake til kvalifikasjonsrammeverket i kapittel 4.

Generelt om hvordan det nasjonale karaktersystemet virker

Det nasjonale karaktersystemet består av to karakterskalaer, bokstavskalaen (A-F) og skalaen bestått/ikke bestått. Begge skalaene er absolutte skalaer i den forstand at de er kriteriebaserte. Dersom en prestasjon tilfredsstillende kriteriene for en karakter skal man gi denne karakteren uavhengig av hvordan fordelingen av de øvrige karakterene i eksamenskullet er. Kriteriene for bokstavskalaen skal imidlertid være satt slik at det, over tid og for et stort antall kandidater, er forventet at fordelingen av beståtte karakterer skal være i rimelig samsvar med den relative ECTS-skalaen, som brukes ved studentutveksling innen Europa. I den tidligere omtalte utredningen *Mål med mening* (2000) er følgende akseptable rammeverdier foreslått (prosent av beståtte karakterer):

Tabell 1. ECTS-fordeling og forslag til akseptable rammeverdier

	A	B	C	D	E
Rammeverdier	8-12 %	20-30 %	24-36 %	20-30 %	8-12 %
ECTS	10 %	25 %	30 %	25 %	10 %

Disse rammeverdiene har ikke formell status, men Departementet uttrykker i sitt brev av 10.05.2004 at når hele skalaen blir brukt, når C blir gitt for en jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder, og når A blir forbeholdt fremragende prestasjoner som klart utmerker seg, så ser man ikke behov for å regne om fra nasjonale bokstavkarakterer til ECTS-karakterer.

Sammenhengen mellom den absolutte karakterskalaen og det relative kravet til fordeling innebærer at et betydelig avvik over tid og for mange eksamener mellom faktisk og forventet karakterfordeling indikerer et behov for å vurdere karakterbeskrivelsene, samt forståelsen av disse i fagmiljøene.

European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) spiller dermed en viktig rolle for kalibreringen av kriteriene for den nasjonale bokstavskalaen, og vi finner det derfor naturlig å omtale dette systemet nærmere. Formålet for ECTS er å underlette internasjonalisering i et europeisk marked, både i forbindelse med studentutveksling og arbeidssøking. ECTS har flere elementer, men her ser vi bare på karaktersystemet. Dette består dels av en relativ karakterskala med karakterer A-F og dels av en karakterskala med karakterene bestått/ikke bestått. Hovedformålet med bokstavkarakterskalaen er å gi de europeiske institusjonene i høyere utdanning et oversettingssystem mellom ulike nasjonale karakterskalaer, et karaktersystemenes esperanto. Retningslinjene for ECTS

beskriver hvordan studenter bør tilhøre grupper på minimum 30 studenter som kan rangeres relativt i forhold til hverandre. Procentsatsene man skal bruke er angitt ovenfor. Se også *ECTS Users' Guide* (2005). Det blir gått ut fra at dette skjer lokalt ved hver enkelt institusjon, og det gjør at det kan være en viss usikkerhet ved sammenligning av studenter fra ulike institusjoner, særlig i tilfeller med forskjellige opptakskrav. I tilfeller hvor forutsetningene for relativ rangering ikke er til stede, skal de nasjonale karakterene oversettes til ECTS-skalaen bestått/ikke bestått.²

Noen hovedelementer fra analysegruppens rapporter

Tallmaterialet i det følgende er delvis oppdatert ved bruk av Database for Høgre Utdanning (DBH).

Totalfordeling

UHRs analysegruppe rapporterer i *Karakterbruk i UH-sektoren 2007* (2008) at totalfordelingen av bokstavkarakterer for alle institusjoner og studienivåer er stabil over tid, og at fordelingen bare har små avvik fra ECTS-fordelingen for karakterene A, B, C og E, mens det er et betydelig avvik for karakteren D.

Tabell 2. Totalfordeling av beståtte bokstavkarakterer i prosent for 2007, alle institusjoner og studienivåer.

	A	B	C	D	E
2007	11,8	28,3	33,7	16,6	9,8
ECTS	10	25	30	25	10

Gjennomsnittskarakter 3,16 (A = 5, E = 1), 608773 beståtte karakterer, 667560 karakterer i alt.

Lavere grad

Karakterfordelingen på lavere grad er i all vesentlighet lik den totale fordelingen, hvilket følger naturlig av at det er langt flere studenter på lavere grad enn på høyere grad.

² Det er en betydelig variasjon i nasjonale karaktersystemer blant de landene som deltar i Bologna-prosessen. Karran (2005) beskriver denne variasjonen og hva den betyr for ECTS-systemet. Hans anbefaling er å utvikle et felleseuropeisk karaktersystem.

Tabell 3. Fordeling av beståtte bokstavkarakterer på lavere grad i prosent for 2007, alle institusjoner.

	A	B	C	D	E
2007	11,0	27,2	33,6	17,4	10,8
ECTS	10	25	30	25	10

Gjennomsnittskarakter 3,10 (A = 5, E = 1), 477664 beståtte karakterer, 528393 karakterer i alt.

Masternivået

I *Karakterbruk i UH-sektoren 2005-2006* (2007) beskriver UHRs analysegruppe karakterfordelingen på masternivå. Det er her større avvik i forhold til ECTS-fordelingen enn hva tilfellet er for karakterfordelingen på bachelornivået, men fremdeles er hele skalaen i bruk, og C er den hyppigst brukte karakteren.

Dette nivået inkluderer både 2-årige og integrerte 5-årige masterprogrammer. Det er en tendens i de 5-årige masterprogrammene at karakterfordelingen de første årene har mer til felles med karakterfordelingen på lavere grad (Tabell 3), og derfor hadde det vært interessant å kunne se på disse to gruppene hver for seg, men statistikken i DBH tillater dessverre ikke dette.

Tallene i Tabell 4 inkluderer også masterarbeider, men da alle eksamener er vektet likt uavhengig av antall studiepoeng, har masterarbeidet bare en begrenset innflytelse på tallene her.

Tabell 4. Fordeling av beståtte bokstavkarakterer på masternivået i prosent for 2007, alle institusjoner.

	A	B	C	D	E
2007	15,1	31,3	34,2	12,8	6,6
ECTS	10	25	30	25	10

Gjennomsnittskarakter 3,36 (A = 5, E = 1), 92663 beståtte karakterer, 99250 karakterer i alt.

Masterarbeidet

Det er ennå ikke mulig å få ut fullstendig statistikk over karakterfordeling på masterarbeider gjennom DBH, men UHRs analysegruppe har i sin rapport for 2007 tatt med en oversikt over karakterfordeling for utvalgte fag³. I 2006 fullførte 7972 studenter

³ Fagene er engelsk, filosofi, historie, kunsthistorie og nordisk i HF-fag, biologi, fysikk, informatikk, kjemi og matematikk i MN-fag og geografi, samfunnsøkonomi, sosialantropologi, sosiologi og statsvitenskap i SV-fag. Det er litt forskjeller i fagnavn og alle fagene finnes ikke ved alle institusjonene. For 2007 har

mastergraden ved norske institusjoner, mens i 2007 var dette tallet 8785 studenter, slik at tallene i Tabell 5 utgjør ca. 12 % av totalen. Tallene her har store avvik fra ECTS-fordelingen. Vi finner at B er den hyppigst brukte karakter, mens E brukes i svært liten grad. Rapporter fra karakterpanelene tyder på at andre fagområder ikke har en vesentlig bedre tilpasning til ECTS-fordelingen, og i enkelte fag, som rettsvitenskap, økonomi og administrasjon, er det en enda sterkere forskyvning mot gode karakterer.

Tabell 5. Fordeling av beståtte bokstavkarakterer på masteroppgaver i prosent for 2006 og 2007, utvalgte fag fra HF, SV, MN.

	A	B	C	D	E	Total
2007	19,6	43,4	29,9	5,5	1,6	1060
2006	22,4	44,3	25,2	6,8	1,3	980
ECTS	10	25	30	25	10	

Gjennomsnittskarakter 3,76 (A = 5, E = 1)

Både ved lavere og høyere grad forekommer det til dels betydelige forskjeller mellom ulike institusjoner og utdanninger når det gjelder karakterfordelinger, og UHRs analysegruppe gjør i sine rapporter rede for behovet for å arbeide gjennom karakterpanelene og andre kanaler for å fremme en felles forståelse for hvordan karaktersystemet bør brukes.

Det fremgår av statistikken ovenfor at det er en betydelig annerledes bruk av karakterskalaen for masterarbeider enn for andre eksamener. Arbeidsgruppen har også sett på karakterfordeling for stikkprøver av bacheloroppgaver, det vil si større selvstendige arbeider innenfor bachelorgraden, i utvalgte utdanninger, og også her er det en klar tendens til økt andel av karakterene A og B. Karakterpanelrapporten fra Nasjonalt råd for økonomisk-administrative fag (NRØA) for 2007 omtaler tilsvarende forskjell mellom karaktersetting ved skoleeksamen og alternativ vurdering (hjemmeeksamen, gruppeeksamen, etc.) ved masterstudier ved Norges Handelshøyskole. Det kan tyde på at det er noe særegent ved større selvstendige arbeider som gjør dem vanskelige å vurdere på tilsvarende måte som for eksempel skoleeksamener, og som fører til en annen bruk av karakterskalaen. Et mulig tiltak er da egne karakterbeskrivelser for slike arbeider, som tar hensyn til at de har andre rammebetingelser.

DBH ikke karakterdata i emner med færre enn 5 kandidater, og vi mangler derfor data i noen fag. Innen MN-fagene er UiB ikke tatt med i 2007, siden rapporteringen til DBH er foretatt på studieretningsnivå, og som hovedregel er ikke karakterdataene tilgjengelige. I den ovenfor omtalte rapporten er også rettsvitenskap inkludert, men vi har ikke tatt med dette faget her. Grunnen er at den store forskjellen i antall masterarbeider i rettsvitenskap i 2006 og 2007 ville ha påvirket totaltallene og gitt et feilaktig inntrykk av forandringen i denne perioden.

3. Karakterskalaens bruk på masternivået

Analysegruppens undersøkelser av den samlede karakterstatistikken for årene etter 2003 viser at for lavere grads eksamener sett under ett er det god overensstemmelse med forventet fordeling. For høyere grads eksamener samlet er det noe dårligere overensstemmelse, men ikke foruroligende avvik. Plukker vi imidlertid ut masterarbeidene og lager en fordeling bare for dem (se Tabell 5), konstaterer vi at den gir store avvik fra forventet fordeling, med en svært stor overvekt på karakterene A og B. Gitt at kravet i departementets brev av 10.05.2004 også skal gjelde på emnenivå, og dermed også for masterarbeidene, må konklusjonen være at kriteriene for disse må skjerpes betraktelig. Et A-arbeid skal da virkelig være *fremragende*, og merke seg ut i forhold til de andre arbeidene.

Karaktersetting på masterarbeider

Det har i diskusjoner om karaktersystemet vært nevnt flere mulige grunner til at karakterskalaen praktiseres forskjellig for masterarbeider i forhold til andre eksamener. For eksempel er det en høy grad av selektering ved opptak til masterstudier. Dette er i seg selv ikke grunn til en annen karakterfordeling på masternivå enn på lavere nivå, da kravene naturlig vil stige fra lavere til høyere studienivå, men det kan være vanskeligheter med å innarbeide en praksis som tar hensyn til dette på en god og korrekt måte. Imidlertid er det bare en mindre forskyvning mot gode karakterer når vi ser på masternivået under ett sammenlignet med lavere grad, og det er ikke åpenbare grunner til at selektering burde føre til bedre karakterer på masterarbeider enn på øvrige mastereksamener. Riktignok er det noe frafall underveis i masterstudiene, hvor det helst er de faglig svake studentene som ikke fullfører studiet, men frafallet ser ikke ut til å være av et slikt omfang at det kan forklare den store forskjellen i karaktersetting mellom masterarbeider og emneeksamener beskrevet ovenfor.

Vår vurdering er at det er innarbeidet en annen praksis i fagmiljøene for vurdering av større selvstendige arbeider enn for andre eksamener, og dette gir seg utslag ikke bare ved masterarbeider, men også ved andre eksamener av lignende art. Vi har i kapittel 2 nevnt en karakterpanelrapport fra NRØA som omtaler avvikende karaktersetting ved alternativ vurdering (hjemmeeksamen, gruppeeksamen, etc.). Vi har også omtalt stikkprøver av karakterfordeling på bacheloroppgaver, som peker i samme retning.

Høsten 2007 analyserte karakterpanelene stikkprøver av masterarbeider som et ledd i arbeidet med karaktersystemet. UHRs analysegruppe rapporterer at i omtrent halvparten av de tilfeller hvor opprinnelig karakter var kjent konkluderte karakterpanelet med en dårligere karakter enn den ordinære. Bare i noen få tilfeller kom karakterpanelet til en bedre karakter enn ordinær karakter. En mulig grunn til disse avvikene kan være at veileder ofte er med på å sette karakter på masterarbeider, og at det kan være vanskelig å sette en "dårlig" karakter etter å ha arbeidet nært sammen med studenten over lengre tid. I flere fagmiljøer er det gjort vedtak om at veileder ikke skal være medlem av sensorkommisjonen, og dette kan være et tiltak å vurdere dersom man opplever at slike forhold vanskeliggjør en objektiv karaktersetting.

Vanskelighetene med å praktisere karakterskalaen på en tilsvarende måte for masterarbeider som for andre eksamener på masternivå, tyder på at det er behov for egne karakterbeskrivelser for masterarbeider. Disse bør utdype hva som ligger i for eksempel en fremragende prestasjon eller en nokså god prestasjon for et større selvstendig arbeid. Vi kommenterer dette videre i kapittel 4 og 5.

Karaktersetting på masterarbeider og ECTS. En alternativ løsning

Uavhengig av momentene ovenfor kan det vise seg vanskelig å oppnå en karakterfordeling på masterarbeider som ligger nær ECTS-fordelingen, eller som tilfredsstillende departementets krav om at hele skalaen skal bli brukt, at C skal gis for en jevnt god prestasjon og at A skal være forbeholdt en fremragende prestasjon. I noen fagmiljøer fins det allerede i dag fagspesifikke karakterbeskrivelser, og også der er det vanskelig fullt ut å tilfredsstillende disse kravene. Vårt inntrykk er at bruken av karakterskalaen på masterarbeider i stor grad viderefører tidligere innarbeidet praksis for karaktersetting for dette området. Vi vil i det følgende skissere hvordan man bør forholde seg hvis man velger å akseptere denne praksisen.

Med en fordeling av karakterer på masterarbeider som ligger nær den i Tabell 5, er ikke forutsetningene til stede for å bruke nasjonale bokstavkarakterer som ECTS-karakterer. Gitt at man ikke skal regne om til ECTS-skalaen, hvilket her ikke ville ha vært helt enkelt, er det bare en løsning til disposisjon. Den nasjonale bokstavkarakteren må oversettes til ECTS-skalaen bestått/ikke bestått. Vi trenger imidlertid ikke å oppfatte det som et betydelig problem. Studenten vil da få et vitnemål med nasjonale bokstavkarakterer sammen med et Diploma Supplement, der det fremgår at for emneeksamener vil bokstavkarakterene også angi ECTS-karakter, mens for masterarbeider vil det bli gitt en nasjonal bokstavkarakter (A-E) og ECTS-karakteren bestått. Diploma Supplement vil også inneholde karakterbeskrivelser for de nasjonale bokstavkarakterer som er satt.

En slik ordning bør ikke innføres lokalt, men være et resultat av en nasjonal beslutning, hvor UHR tar initiativ overfor departementet, som gir retningslinjer. Dersom man har en slik ordning for masterarbeider, bør fagmiljøene kunne velge å bruke den også for bachelorarbeider og andre større selvstendige arbeider hvor karaktersetting oppviser tilsvarende problemer som for masterarbeider.

Vi mener at denne løsningen er i samsvar med retningslinjene og intensjonene for ECTS. Retningslinjene for ECTS (se *ECTS Users' Guide* (2005)) sier at studentene skal samles i grupper på minst 30, og rangeres relativt innenfor hver gruppe. Masterarbeider relaterer seg til så mange forskjellige spesialfelt at det ikke er realistisk å foreta en direkte sammenligning og rangering av 30 eller flere arbeider. Masterarbeidene har også så stort omfang at det ikke vil være mulig å gjennomføre en slik sammenligning i praksis. Retningslinjene sier at i slike tilfeller er det korrekte å oversette den nasjonale karakteren til en karakter på ECTS-skalaen bestått/ikke bestått.

Vi bemerker også at ved studentutveksling er masterarbeidene av mindre interesse. Det store flertallet av studenter som søker utveksling, gjør dette i løpet av bachelorstudiet

eller masterstudiet, og da vil de ikke ha fullført noe masterarbeid. I forbindelse med doktorgradsstudier er masterarbeidet selvsagt relevant, men i slike tilfeller er det normalt også med en nøye individuell behandling av hver enkelt kandidat, hvor attester og planer for doktorgradsstudiet veier tungt. I tillegg vil det foreligge en nasjonal bokstavkarakter med en kvalitativ karakterbeskrivelse.

Selv om man aksepterer at karakterfordelingen på masterarbeider ikke trenger å være i samsvar med ECTS-fordelingen, så vil det være nødvendig å arbeide for en felles forståelse for hvordan karakterskalaen skal brukes på masterarbeider. Det bør da ikke aksepteres at ulike fagmiljøer bruker karakterskalaen vesentlig forskjellig. Ut fra rapportene fra karakterpanelene ser det ut til at det bør være mulig med en generell skjerpning av dagens praksis innenfor gjeldende retningslinjer for karaktersystemet, og det må arbeides systematisk, blant annet gjennom UHRs analysegruppe og karakterpanelene, for å få de ulike fagmiljøene til å nærme seg samme fordeling. Et virkemiddel vil være diskusjoner i fagmiljøene om hvordan man bør vektlegge spesielle aspekter ved masterarbeider, som originalitet, selvstendighet, metodebruk, framstillingsevne, kildebruk, eller andre. Det er uansett nødvendig at de karakterene som blir gitt, er i samsvar med både generelle og fagspesifikke karakterbeskrivelser.

Også departementet kan, som institusjonseier, ta opp hvordan karakterskalaen praktiseres ved de enkelte institusjonene.

Egen karakterskala for masterarbeider?

Arbeidsgruppen har også diskutert muligheten av å bruke en egen karakterskala for masterarbeider på 30 studiepoeng eller mer der det stilles særskilte krav til selvstendighet og arbeidsinnsats fra studentene. En slik karakterskala vil kreve lovendring, og vil derfor være en mer vidtgående endring av karaktersystemet. En slik løsning reiser også flere spørsmål. Hvis man ønsker å bruke for eksempel bare A, B, C som beståtte karakterer, eventuelt med pluss og minus, blir det nødvendig å forklare grundig at disse karakterene har forskjellig betydning fra de øvrige karakterene på studentens vitnemål. Et bedre alternativ er en karakterskala med betegnelser som for eksempel *svært tilfredsstillende*, *meget tilfredsstillende*, *tilfredsstillende* og *ikke bestått* (eller *ikke tilfredsstillende*). Arbeidsgruppen synes imidlertid ikke denne løsningen peker seg ut som uproblematisk. Også med en slik løsning vil det være vanskelig å oversette nasjonale karakterer til ECTS-karakterer. Hensikten med å innføre det nåværende karaktersystemet var for øvrig å forenkle et system med mange forskjellige karakterskalaer, og det virker ikke naturlig å reversere denne prosessen ved å innføre flere skalaer.

Karakterskalaen bestått/ikke bestått på masterarbeider

Det nasjonale karaktersystemet inneholder også karakterskalaen bestått/ikke bestått, og den brukes i flere fagmiljøer også på masterarbeider. Eksempler er arkitektur, medisin, odontologi, veterinærstudiet, musikk. Det er godt mulig at denne karakterskalaen kan passe for flere fagmiljøer. Noen fagmiljøer har en svært høy andel A og B på masterarbeider (over 80 %), og hvis man ikke greier å endre en slik praksis bør skalaen bestått/ikke bestått vurderes. Merk at grensen for bestått da vanligvis settes vesentlig

forskjellig fra grensen for bokstavkarakteren E, siden bestått/ikke bestått er en skala med andre kriterier enn bokstavskalaen A-F.

Fagmiljøer som bruker bestått/ikke bestått på masterarbeider bør utarbeide tydelige og detaljerte fagspesifikke kriterier for denne karakterskalaen.

Oppsummering

- Karakterfordelingen for masterarbeider er ikke i samsvar med departementets retningslinjer for bruk av karakterskalaen.
- Det bør etableres egne fagspesifikke karakterbeskrivelser for masterarbeider. Fagmiljøene bør drøfte hvilke aspekter ved masterarbeider som skal vurderes særlig sammenlignet med emneeksamen. Dette gjelder både fagmiljøer som bruker bokstavskalaen A-F og fagmiljøer som bruker bestått/ikke bestått på masterarbeider.
- Fagmiljøene kan etter egen vurdering velge å bruke disse karakterbeskrivelsene også for bacheloroppgaver, hjemmeeksamen, og andre større selvstendige arbeider.
- Hvis man ikke kan nå en karakterfordeling for masterarbeider i samsvar med Departementets retningslinjer, må nasjonale bokstavkarakterer på masterarbeider oversettes til ECTS-skalaen bestått/ikke bestått. Dette bør i så fall være en nasjonal beslutning.
- Det er i så fall overordnet viktig å nå en felles forståelse for hva som er en rimelig karakterfordeling på masterarbeider. UHRs analysegruppe og karakterpanelene vil ha viktige roller i denne prosessen.
- Fagmiljøene må føre kontinuerlige diskusjoner om riktig bruk av karakterskalaen og om ordninger som sikrer en god praksis i samsvar med retningslinjene for den. Et eksempel er hvorvidt veileder bør være med i sensorkommisjon for masterarbeider.

4. Om generelle karakterbeskrivelser

Det gjeldende karaktersystemet har to skalaer for vurderinger av prestasjoner, bestått/ikke bestått og bokstavskalaen A-F. Våre kommentarer i det følgende angår bare karakterbeskrivelser for skalaen A-F.

Departementets retningslinjer for bruk av det nasjonale karaktersystemet (KD 10.05.2004) slår fast at karaktersetting skal prestasjoner vurderes opp mot de verbale beskrivelsene, men at dette skal forstås ut fra etablerte faglige standarder for det aktuelle studiet og de kunnskapsmål som er satt, og at kravene vil naturlig stige fra lavere til høyere studienivå. Dette er også i samsvar med *Forskrift om krav til mastergrad*, der det fremgår at mastergrad i henhold til § 3 skal innebære en reell faglig fordypning ut over lavere grad, og at det selvstendige arbeidet i mastergraden skal vise forståelse, refleksjon og modning (§ 6).

Kvalifikasjonsrammeverket, som er omtalt i kapittel 2, vil beskrive studieprogram med utgangspunkt i det læringsutbyttet en student har etter gjennomført utdanning. Beskrivelsene vil være ugraderte og angi generelle forventninger til kunnskaper, ferdigheter og kompetanser hos alle kandidater som har bestått det aktuelle nivået. Dette vil hverken være et gjennomsnittsnivå eller et terskelnivå, men skal være formuleringer som dekker alle beståtte prestasjoner. Graderingen av prestasjonene vil skje gjennom karakterbeskrivelsene. Som eksempel blir det i høringsnotatet *Forslag til nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner i høyere utdanning* (2007) nevnt at alle kandidater skal kunne søke og håndtere informasjon, men at det er karakteren på oppgaver der denne ferdigheten er satt på prøve, som viser i hvilken grad studenten mestrer kravet.

Om gradering av karakterbeskrivelser

Ved utarbeiding av de generelle karakterbeskrivelsene må man vurdere hvilke begreper som skal brukes, samt graderingen av disse. Begrepene bør være så generelle at de kan beskrive prestasjoner innenfor hele UH-sektoren. De gjeldende beskrivelsene gjør bruk av *vurderingsevne* og *selvstendighet*, og graderingen følger i stor grad av betegnelsene for de ulike karakterene.

Det fins ulike måter å utarbeide en gradert skala av karakterbeskrivelser på, avhengig av hvilken karakter man velger som utgangspunkt som de øvrige karakterene skal relateres til. De gjeldende generelle karakterbeskrivelsene tar utgangspunkt i karakteren C som en jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Sterkere og svakere karakterer er beskrevet ved hvordan de avviker fra C. Det følger av dette at karakterene B og A får en sterkere positiv valør, mens D og E får en tilsvarende negativ valør. Hvis C svarer til god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene, så må nødvendigvis E stå for mindre god vurderingsevne og selvstendighet.

En alternativ fremgangsmåte hadde vært å ta utgangspunkt i karakteren E og beskrive hva som er tilstrekkelig for en bestått karakter. Alle karakterene A-D vil i så fall bli beskrevet med positive honnørord. En slik oppbygning av karakterbeskrivelsene ligner på det svenske karaktersystemet, som har de beståtte karakterene Godkänd og Väl godkänd. For ikke å få så mange nyanser å forholde seg til kan man eventuelt nøye seg med å gi detaljerte beskrivelser av karakterene E, C og A, og la D og B være mellomliggende karakterer. Begge disse fremgangsmåtene er etter vårt syn forenlig med Kvalifikasjonsrammeverket, slik det er beskrevet ovenfor, selv om den første er den som er mest i samsvar med etablert karaktertradisjon i Norge.

Når det gjelder valg av begreper, så er *vurderingsevne* og *selvstendighet* åpenbart viktige kvalifikasjoner. De er likevel ikke universelle, og ved mange prestasjoner kan man oppfatte for eksempel kunnskapsaspektet som like viktig eller viktigere. Vektleggingen kan variere både med ulike fag og med ulikt nivå.

Kvalifikasjonsrammeverket gir imidlertid en annen mulighet til å beskrive graderte prestasjoner, som ikke var tilgjengelig da gjeldende karakterbeskrivelser ble vedtatt. Det er å knytte vurderingen direkte opp mot i hvilken grad emnets læringsmål er innfridd, og vi foreslår at man gjør dette for de generelle karakterbeskrivelsene. Det innebærer at

karakterbeskrivelsene blir mer generelle enn i dag ved at man fjerner eksplisitte kriterier som vurderingsevne og selvstendighet, og bare tar hensyn til dem i den grad de er inkludert i læringsmålene for emnet.

Arbeidsgruppen har også vurdert mer detaljerte generelle karakterbeskrivelser, inkludert muligheten av å ha forskjellige generelle karakterbeskrivelser for lavere og høyere grad, eller egne generelle karakterbeskrivelser for masterarbeidet. På denne måten kunne man eksplisitt ha stilt strengere krav til selvstendighet og vurderingsevne på høyere grad eller for masterarbeidet. Vi har imidlertid ikke funnet tilfredsstillende løsninger her, men mener at de generelle karakterbeskrivelsene må suppleres med fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser. Her vil det være mulig å være mer detaljert uten at formuleringene mister sin relevans.

Arbeidsgruppens forslag

Det følgende forslaget beskriver prestasjonene utelukkende ved betegnelsene for karakterene samt i hvilken grad læringsmålene for emnene er nådd. Forslaget er det samme for lavere og for høyere grad, og det er her underforstått at emner på høyere grad må ha mer ambisiøse læringsmål enn emner på lavere grad.

Karakter	Betegnelse	Generell beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg
B	Meget god	Meget god prestasjon som ligger klart over det forventede nivå
C	God	God prestasjon som oppfyller forventningene
D	Nokså god	Akseptabel prestasjon som likevel ikke oppfyller forventningene fullt ut
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene

Prestasjonen vurderes her opp mot de læringsmål som er satt for emnet, samt de fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser som måtte gjelde.

Arbeidsgruppen har vurdert betegnelsen *Akseptabel* for karakteren D, som har en litt mer positiv valør enn *Nokså god*. Dette vil imidlertid innebære at karakteren E ville på samme tid være både *Tilstrekkelig* og *Ikke akseptabel*, hvilket vi oppfatter som litt uheldig.

5. Om fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser

I arbeidet med karaktersystemet har UHR for 2009 gitt følgende oppdrag til karakterpanelene:

Karakterpanelene utarbeider forslag til fagspesifikke beskrivelser for bruk av karakterskalaen på masteroppgaver. Fristen er 1. juli, slik at forslagene kan behandles i fakultetsmøter/nasjonale råd/profesjonsråd høsten 2009.

Karakterpanelene har tidligere utarbeidet fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser, og innen noen fagområder har man også utarbeidet fagspesifikke karakterbeskrivelser for masterarbeider. Vi har samlet ti slike beskrivelser i Vedlegg B til rapporten. Merk at disse beskrivelsene har litt ulik status. Noen er utarbeidet av nasjonale fagråd, mens andre er utarbeidet av institutter for eget bruk. Flere av beskrivelsene er fra 2002-2003, da karaktersystemet ble utredet, og vi vet ikke i hvilken grad de er blitt oppdatert senere. Hensikten med vedlegget er å vise ulike måter slike beskrivelser har blitt formulert på, og vi håper at dette kan være til nytte i diskusjonene i karakterpanelene.

6. Oppsummering

- Karakterfordelingen for masterarbeider er ikke i samsvar med Departementets retningslinjer for bruk av karakterskalaen.
- Det bør etableres egne fagspesifikke karakterbeskrivelser for masterarbeider. Fagmiljøene bør drøfte hvilke aspekter ved masterarbeider som skal vurderes særlig sammenlignet med emneeksamen. Dette gjelder både fagmiljøer som bruker bokstavskalaen A-F og fagmiljøer som bruker bestått/ikke bestått på masterarbeider.
- Fagmiljøene kan etter egen vurdering velge å bruke disse karakterbeskrivelsene også for bacheloroppgaver, hjemmeeksamen, og andre større selvstendige arbeider.
- Hvis man ikke kan nå en karakterfordeling for masterarbeider i samsvar med Departementets retningslinjer så må nasjonale bokstavkarakterer på masterarbeider oversettes til ECTS-skalaen bestått/ikke bestått. Dette bør i så fall være en nasjonal beslutning.
- Det er i så fall overordnet viktig å nå en felles forståelse for hva som er en rimelig karakterfordeling på masterarbeider. UHRs analysegruppe og karakterpanelene vil ha viktige roller i denne prosessen.
- Fagmiljøene må føre kontinuerlige diskusjoner om riktig bruk av karakterskalaen og om ordninger som sikrer en god praksis i samsvar med retningslinjene for den. Et eksempel er hvorvidt veileder bør være med i sensorkommisjon for masterarbeider.
- Arbeidsgruppen foreslår generelle karakterbeskrivelser som beskriver prestasjonene utelukkende ved betegnelsene for karakterene samt i hvilken grad læringsmålene for emnene er nådd. Den enkelte prestasjon vurderes opp mot læringsmål som er satt for emnet, samt de fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser som måtte gjelde.

Forslag til generelle karakterbeskrivelser

Karakter	Betegnelse	Generell beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg
B	Meget god	Meget god prestasjon som ligger klart over det forventede nivå
C	God	God prestasjon som oppfyller forventningene
D	Nokså god	Akseptabel prestasjon som likevel ikke oppfyller forventningene fullt ut
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende minimumskravene

7. Referanser

Arnesen, Clara Åse og Sverre Try: Karakterers betydning for overgangen fra høyere utdanning til arbeidsmarkedet. NIFU Rapport 6, 2001.

Børing, Pål: Nyutdannede kandidaters situasjon på arbeidsmarkedet – betydningen av karakterer i lys av skiftende konjunkturer. NIFU STEP Arbeidsnotat 2, 2006.

ECTS Users' Guide. European Credit Transfer and Accumulation System and Diploma Supplement. Directorate-General for Education and Culture. Brussels 14 February 2005. http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/doc/guide_en.pdf (utdatert) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm (i ferd med å bli oppdatert?)

En felles karakterskala. Nettside med informasjon om UHRs arbeid med å skape en felles forståelse for det nye karaktersystemet. Universitets- og høgskolerådet. http://www.uhr.no/utdanning/en_felles_karakterskala

Forslag til nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner i høyere utdanning. Rapport fra en arbeidsgruppe. Kunnskapsdepartementet, april 2007. http://www.regjeringen.no/Upload/KD/Hoeringsdok/2007/200703620/Rapport_Forslag_til_nasjonalt_rammeverk_for_kvalifikasjoner_i_hoeyere_utdanning.pdf.pdf

Forskrift om krav til mastergrad. Utdannings og forskningsdepartementet, 03.07.2002. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-II/kd/Lover_og_regler/2002/Forskrift-om-krav-til-mastergrad.html?id=92156

Karakterbruk i UH-sektoren 2007. Rapport fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Universitets- og høgskolerådet, oppdatert 7. mai 2008. http://www.uhr.no/utdanning/en_felles_karakterskala

Karran, Terence: Pan-European Grading Scales: Lessons from National Systems and the ECTS. Higher Education in Europe, Vol. 30, No. 1, April 2005.

Mål med mening. En utredning om etablering av en felles nasjonal karakterskala. Innstilling fra arbeidsgruppe oppnevnt av Det norske universitetsråd. Det norske universitetsråd, Rapport nr. 1, 2000.

Vedlegg A:

Gjeldende generelle karakterbeskrivelser:

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk omtale av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Vedlegg B:

Eksempler på fagspesifikke karakterbeskrivelser for masterarbeider

Drama og teater

A	Fremragende	Avhandlingen - oppfyller særlig høye krav til oppgaveformulering, teoretisk og metodisk utvalg og kildeutvalg og anvendelse er overbevisende, - har et avklart forhold til beslektet forskning og inneholder originale forskningsbidrag, - har en svært sikker språkføring og strukturen er overbevisende, - vitner om at kandidaten har gode kvalifikasjoner for selvstendig forskning.
B	Meget god	Avhandlingen - har klar oppgaveformulering og avgrensninger, - oppfyller høye krav til teoretisk og metodisk refleksjon, - har sikker språkføring og selvstendig kildeutvalg som er metodisk tilfredsstillende behandlet - har en klar konklusjon som svarer godt på oppgaveformuleringen.
C	God	Avhandlingen - er et håndverksmessig godt utført arbeid, men er i mindre grad en original perspektivering av et problem/oppgave, - har en relativt presis oppgaveformulering og den metodiske gjennomføringen er tilfredsstillende.
D	Nokså god	Avhandlingen - har svakheter oppgaveformuleringen og viser moderat evne til utvalg og til metodisk og teoretisk refleksjon, - har noe usikkerhet i språkføring og formalia.
E	Tilstrekkelig	Avhandlingen - har vesentlige svakheter med hensyn til oppgaveformulering og kilde/stoffutvalg, samt bearbeiding, - avslører svikt i omgang med kilder, er usystematisk og besvarer oppgaveformuleringen dårlig, - viser noen kvaliteter som lærestykke og bringer frem noe materiale av faglig interesse, - har usikker språkføring og formalia.
F	Ikke bestått	Avhandlingen - har alvorlige mangler i problematisering og forskningsspørsmål, kilde- og stoffavgrensning, metode og språk, - gir ingen eller urimelige bidrag til forskningsfaget.

Historie

A	Fremragende	Oppfyller særlig høye krav til problemformulering, teoretisk og metodisk styrke. Har et avklart forhold til tidligere forskning og inneholder originale bidrag. Strukturen er god og språkføringen sikker. Arbeidet vitner om at kandidaten har gode kvalifikasjoner for selvstendig forskning.
B	Meget god	Oppgaven har klare problemformuleringer og avgrensinger. Den oppfyller relativt høye krav til teoretisk og metodisk refleksjon, og den viser relativt god kjennskap til og refleksjon over tidligere forskning. Framstillingen er ryddig og språkføringen stødig.
C	God	Oppgaven er et godt og vederheftig stykke håndverk, men med relativt mindre originalitet og perspektivering. Problemformuleringen er relativt presis, og den metodiske gjennomføringen har en viss stringens.
D	Nokså god	Oppgaven har en mindre presis problemformulering, og viser en moderat evne til teoretisk og metodisk refleksjon. Den viser en viss kjennskap til og refleksjon over tidligere forskning, og tilfredsstillende moderate krav til klarhet og systematikk. Oppfyller bare beskjedne krav til originalitet.
E	Tilstrekkelig	Oppgaven lider av vesentlige svakheter med hensyn til problemformulering og tilskjæring. Den avslører betydelige svikt i omgang med kildene og/eller i analysene. Framstillingen er preget av uklarheter og/eller mangel på systematikk. Tross sine mangler har den enkelte kvaliteter som lærestykke for kandidaten og ved at den bringer fram materiale av faglig interesse.
F	Ikke bestått	Oppgaven er uakseptabel. Det legges særlig vekt på alvorlige mangler ved problematisering, analyse, dokumentasjon og språkføring.

Religionsvitenskap og kristendomskunnskap (KRL) ved NTNU

A	Fremragende	Hovedoppgavens tema er avgrenset på meget overbevisende måte. Problemstillingene er fruktbare og relevante i forhold til kildeutvalg, metode og tidligere forskning. De teoretiske og metodiske refleksjoner ligger på et høyt nivå, og er anvendt på materialet på en tilsvarende overbevisende måte. Kandidatens kjennskap til relevant kildemateriale og forskning er meget godt. Hovedoppgaven er preget av en høy grad av selvstendighet. Kandidaten behersker de formelle sider meget bra. Språket er presist og lettfattelig.
B	Meget god	Hovedoppgavens tema er avgrenset på overbevisende måte. Problemstillingene er fruktbare og relevante i forhold til kildeutvalg, metode og tidligere forskning. De teoretiske og metodiske refleksjoner ligger på et godt nivå, og er anvendt på materialet på en tilsvarende overbevisende måte. Kandidatens kjennskap til relevant kildemateriale og forskning er godt. Hovedoppgaven er preget av en høy grad av selvstendighet. Kandidaten behersker de formelle sider bra. Språket er i det store og hele presist og lettfattelig.
C	God	Hovedoppgavens tema er avgrenset på tilfredsstillende måte. Problemstillingene er tildels fruktbare og relevante i forhold til kildeutvalg, metode og tidligere forskning. De teoretiske og metodiske refleksjoner ligger på et forsvarlig nivå, og er anvendt på materialet på tilsvarende vis. Kandidatens kjennskap til relevant kildemateriale og forskning er middels godt. Hovedoppgaven oppviser tilstrekkelig grad av selvstendighet. Kandidaten behersker stort sett de formelle sider. Språket er brukbart, men til tider noe upresist.
D	Nokså god	Hovedoppgavens avgrensning er noe upresis, problemstillingene tilsvarende uklare. Forholdet til kildemateriale og tidligere forskning er tildels uavklart og problematisk. Metodeanvendningen er stort sett akseptabel. Kandidatens kjennskap til relevant kildemateriale og forskning er under middels godt. Hovedoppgaven er lite selvstendig, eller selvstendigheten er basert på noe sviktende metodiske og teoretiske refleksjoner som gjør problemstillinger lite relevante og fruktbare i forhold til materialet. Kandidaten behersker de formelle sider under middels godt. Språket er ofte uklart og mindre bra.
E	Tilstrekkelig	Hovedoppgaven er uklart avgrenset, og det mangler klare problemstillinger. Kandidatens kjennskap til kildemateriale og tidligere forskning er dårlig. Metodeanvendningen grenser mot det uakseptable. Hovedoppgaven er lite selvstendig, eller selvstendigheten er basert på meget sviktende metodiske og teoretiske refleksjoner. Kandidaten behersker de formelle sider dårlig. Språket er ofte uklart og mindre bra.
F	Ikke bestått	Hovedoppgaven mangler klare avgrensninger og problemstillinger. Kandidaten kan ikke anvende metode eller teori på forsvarlig vis. Kjennskap til relevant kildemateriale er preget av tilfeldighet, og

		forskningsoversikten er meget svak. Kandidaten behersker ikke eller meget dårlig formelle sider ved akademisk arbeid. Språket er ofte uklart og mindre bra.
--	--	---

Kulturvern og kulturformidling, folkloristikk og etnologi

A	Fremragende	Oppgaven binder sammen teori og empiri på en klar og overbevisende måte. Kjenner forskningslitteraturen godt og tar stilling til den. Originale perspektiv på det empiriske materialet. Forskningsetiske hensyn godt ivaretatt. Oppgaven viser at studenten er et klart forskertalent.
B	Meget god	Oppgaven binder sammen teori og empiri på en fin måte. Kjenner forskningslitteraturen bra og forholder seg til den. Gode perspektiv på det empiriske materialet. Forskningsetiske hensyn godt ivaretatt. Oppgaven viser at studenten har gode forutsetninger for forskning.
C	God	Oppgaven dokumenterer sammenheng mellom teori og empiri. Kjenner deler av forskningslitteraturen. Opparbeider et empirisk material. Forskningsetiske hensyn godt ivaretatt. Oppgaven dokumenterer svake forutsetninger for videre forskning.
D	Nokså god	Oppgaven dokumenterer åpenbare mangler m.h.t. sammenheng mellom teori og empiri. Bare overfladiske kunnskaper om forskningslitteraturen. Har en empirisk basis. Forskningsetiske hensyn ivaretatt. Oppgaven dokumenterer ikke forutsetninger for videre forskning.
E	Tilstrekkelig	Oppgaven viser dårlig forståelse for sammenhengen mellom teori og empiri. Bare overfladiske kunnskaper om forskningslitteraturen. Har en viss empirisk basis. Forskningsetiske hensyn ivaretatt. Oppgaven dokumenterer ikke forutsetninger for videre forskning.
F	Ikke bestått	Oppgaven dokumenterer dårlig forståelse av sammenhengen mellom teori og empiri. Særdeles dårlige kunnskaper om forskningslitteraturen. Uklar og særdeles mangelfull empirisk basis. Dårlig eller uforståelig tekst.

Lingvistiske fag

A	Fremragende	<i>Utmerket arbeid med ingen eller bare marginale mangler.</i> Oppfyller særlig høye krav til problemformulering og til teoretisk og metodisk styrke. Har et avklart forhold til tidligere forskning og inneholder originale bidrag. Strukturen i arbeidet er velmotivert og oversiktlig og språkføringen er svært sikker. Fremstillingen viser god beherskelse av fagets retorikk og resonnementsformer. Arbeidet vitner om at kandidaten har gode kvalifikasjoner for selvstendig forskning.
B	Meget god	<i>Meget godt arbeid, over gjennomsnittlig nivå for fagets studenter som helhet. Kan ha noen mangler, men tilfredsstillende i hovedsak de følgende kriterier:</i> Oppgaven har klare problemformuleringer og avgrensninger. Den tilfredsstillende forholdsvis høye krav til teori og metode og viser god kjennskap til og refleksjon over tidligere forskning. Strukturen i oppgaven er gjennomtenkt og språkføringen er sikker.
C	God	<i>Generelt bra arbeid med enkelte klare mangler. Hovedtyngden av følgende kriterier er tilfredsstillende:</i> Oppgaven er et godt og hederlig stykke håndverk som viser evne til å arbeide selvstendig med fagets problemstillinger. Den viser kjennskap til tidligere forskning. Problemformuleringene har en tilfredsstillende presisjon, og metoden er tilfredsstillende anvendt. Språkføringen er akseptabel.
D	Nokså god	<i>Et noenlunde arbeid med betydelige mangler.</i> Oppgaven har en mindre presis problemformulering eller viser en moderat evne til å arbeide med teori og gjennomføre en metode. Arbeidet viser en viss kjennskap til tidligere forskning og tilfredsstillende moderate krav til klarhet i fremstillingen og språklig støhet.
E	Tilstrekkelig	<i>Besvarelsen tilfredsstillende minimumskravene for å passere, men ikke mer.</i> Oppgaven lider av vesentlige svakheter med hensyn til problemformulering og avgrensning, eller den avslører betydelig svikt i omgang med resultater av tidligere forskning eller i analysene. Fremstillingen er preget av uklarhet og manglende systematikk. Tross disse manglene har den enkelte kvaliteter som lærestykke for kandidaten.
F	Ikke bestått	<i>Mer arbeid er nødvendig for at oppgaven skal bli akseptabel.</i> Oppgaven er uakseptabel og har så alvorlige mangler ved problematisering, analyse, metodisk gjennomføring og/eller språkføring at den savner nevneverdig verdi som lærestykke for kandidaten.

Matematikk, lang oppgave (60 stp)

A	Fremragende	Kandidaten har meget god oversikt over det faglige grunnlaget for oppgaven, og kan plassere sitt bidrag inn i en større sammenheng der det er naturlig. Hun/han viser en usedvanlig grad av modenhet og fantasi, og har selv generert viktige problemstillinger og løsningsmetoder i oppgaven. Fremstillingen er presis, oversiktlig og veldokumentert, og det er gjort klart rede for resultatene som er oppnådd og betydningen av de antagelsene og begrensningene som er gjort.
B	Meget god	Kandidaten viser god oversikt over det faglige grunnlaget for oppgaven, og kan anvende det selvstendig. Hun/han har meget gode tekniske ferdigheter og kan gjennomføre avanserte resonneringer på egen hånd. Fremstillingen er i det alt vesentlige presis og veldokumentert, og det er gjort godt rede for resultatene som er oppnådd og de antagelsene og begrensningene som er gjort.
C	God	Kandidaten har oversikt over det faglige grunnlaget for oppgaven, og kan til en viss grad anvende det selvstendig. Hun/han har gode tekniske ferdigheter og kan gjennomføre ikke-trivielle resonneringer på egen hånd, men har av og til problemer med å se de store sammenhengene. Fremstillingen er gjennomgående god og veldokumentert, men kan ha noen mangler.
D	Nokså god	Kandidaten kjenner hovedtrekkene i det faglige grunnlaget for oppgaven, men viser tegn på manglende oversikt. Han/hun kan gjennomføre tekniske rutineargumenter, men blir usikker når vanskelighetsgraden stiger. Fremstillingen er forståelig, men kan være ustrukturert og røpe manglende innsikt på enkelte områder. På en del punkter savnes det gode begrunnelser eller annen form for dokumentasjon.
E	Tilstrekkelig	Kandidaten kjenner hovedtrekkene i det faglige grunnlaget for oppgaven, men viser sviktende forståelse og oversikt på flere punkter. Han/hun gjennomfører noen tekniske resonneringer, men det finnes flere eksempler på feil og misforståelser. Kandidaten makter i liten grad å arbeide selvstendig med stoffet. Fremstillingen er stort sett akseptabel, men den er til tider uryddig og vanskelig å forstå, og det er en gjennomgående mangel på overbevisende begrunnelser og dokumentasjon.
F	Ikke bestått	Kandidaten har bare et overfladisk kjennskap til det faglige grunnlaget for oppgaven, og store deler av fremstillingen er preget av klare feil og misforståelser. Han/hun viser stor usikkerhet i forbindelse med argumenter og beregninger. Fremstillingen er ustrukturert og vanskelig å følge.

Matematikk, kort oppgave (30 stp)

A	Fremragende	Kandidaten har meget god oversikt over det faglige grunnlaget for oppgaven, og kan plassere sitt bidrag inn i en større sammenheng der det er naturlig. Hun/han viser en usedvanlig grad av modenhet og fantasi, og har selv generert viktige problemstillinger og løsningsmetoder i oppgaven. Fremstillingen er presis, oversiktlig og veldokumentert, og det er gjort klart rede for resultatene som er oppnådd og betydningen av de antagelsene og begrensningene som er gjort.
B	Meget god	Kandidaten har god oversikt over det faglige grunnlaget for oppgaven og viser god evne til å sette seg inn i et komplisert fagområde på begrenset tid. Hun/han arbeider selvstendig, har meget gode tekniske ferdigheter og kan gjennomføre avanserte argumenter og beregninger på egen hånd. Oppgaven er velskrevet og veldokumentert, og kandidaten gjør greit rede for de antagelsene og begrensningene som er gjort.
C	God	Kandidaten har oversikt over det faglige grunnlaget for oppgaven og viser evne til å sette seg inn i et nytt fagområde på begrenset tid. Hun/han kan til en viss grad arbeide selvstendig og har gode tekniske ferdigheter, men har av og til problemer med å se de store sammenhengene. Fremstillingen er gjennomgående god og veldokumentert, men kan på enkelte områder virke overfladisk eller inneholde mindre feil.
D	Nokså god	Kandidaten kjenner hovedtrekkene i det faglige grunnlaget for oppgaven, og viser rimelig evne til å sette seg inn i et nytt fagområde på begrenset tid. Han/hun kan gjennomføre tekniske rutineargumenter, men blir usikker når vanskelighetsgraden stiger. Fremstillingen er forståelig, men kan være ustrukturert og røpe manglende innsikt og oversikt på en del områder. Noen steder savnes det gode begrunnelser eller annen form for dokumentasjon.
E	Tilstrekkelig	Kandidaten kjenner hovedtrekkene i det faglige grunnlaget for oppgaven, og kan til en viss grad sette seg inn i et nytt område på begrenset tid. Han/hun gjennomfører noen tekniske resonnementer, men det finnes flere eksempler på feil og misforståelser. Fremstillingen er stort sett akseptabel, men den er til tider uryddig og vanskelig å forstå, og det er en gjennomgående mangel på overbevisende begrunnelser og dokumentasjon
F	Ikke bestått	Kandidaten har ikke maktet å løse oppgaven på en akseptabel måte før tidsfristen. Han/hun kan bare delvis gjøre rede for hovedtrekkene i det stoffet som presenteres, og store deler av fremstillingen er preget av klare feil og misforståelser. Presentasjonen er rotete og vanskelig å forstå. Kandidaten har selv med betydelig hjelp ikke kunnet sette seg inn i et nytt fagområde før tidsfristen.

Nordisk

A	Fremragende	Oppgåva oppfyller svært høge krav til problemstilling og til vitenskapleg handsaming av emnet. Ho har eit svært høgt kunnskapsnivå, og er prega av høg teoretisk innsikt og har eit sikkert metodisk grep. Oppgåva er prega av overtydande argumentasjon og er klårt og systematisk strukturert. Ho plasserer seg klårt og sjølvstendig i forskingstradisjonen og gir nye bidrag til forskinga. Språkføringa er svært sikker og formuleringsevna framifrå, og ho kan bruke det formelle vitenskaplege apparatet som disiplinen krev, på korrekt vis.
B	Meget god	Oppgåva oppfyller høge krav til problemstilling og til vitenskapleg handsaming av emnet. Ho har eit høgt kunnskapsnivå, og er prega av god teoretisk innsikt og har eit sikkert metodisk grep. Oppgåva har ein klår argumentasjon og er systematisk strukturert. Ho plasserer seg sjølvstendig i forskingstradisjonen og gir nye bidrag til forskinga. Språkføringa er sikker og formuleringsevna god, og ho kan bruke det vitenskaplege apparatet som disiplinen krev, tilnærma korrekt.
C	God	Problemstilling og vitenskapleg handsaming av emnet er noko usikker. Oppgåva har eit nokonlunde bra kunnskapsnivå. Den teoretiske innsikta er noko mangelfull og det metodiske grepet ikkje heilt sikkert. Abstraksjonsnivået er ikkje særleg høgt, argumentasjon og oppbygging er noko mangelfull og forholdet til forskingstradisjonen er mindre sjølvstendig. Språkføring og formuleringsevne er bra, og oppgåva kan bruke det formelle vitenskaplege apparatet som disiplinen krev, nokolunde bra.
D	Nokså god	Oppgåva har klare manglar med omsyn til problemstilling og vitenskapleg handsaming av emnet. Ho har eit visst kunnskapsnivå, men den teoretiske innsikta er mangelfull, det metodiske grepet usikkert og forholdet til forskingstradisjonen lite sjølvstendig. Oppgåva har veikskarpar både når det gjeld abstraksjonsnivå, evne til argumentasjon og til systematisk oppbygging. Språkføringa og formuleringsevna er usikker, og oppgåva beherskar ikkje fullt ut det formelle vitenskaplege apparatet som disiplinen krev.
E	Tilstrekkelig	Oppgåva har store manglar med omsyn til problemstilling og vitenskapleg handsaming av emnet. Ho tilfredsstillar minimumskrav til bruk av kjelder og sekundærlitteratur, er prega av eit lågt kunnskaps- og argumentasjonsnivå og av eit usjølvstendig forhold til forskingstradisjonen. Den teoretiske innsikta er mangelfull og det metodiske grepet svært usikkert. Evna til argumentasjon og til systematisk oppbygging er klårt mangelfull. Språkføringa og formuleringsevna er usikker, og oppgåva tilfredsstillar berre minimumskrav til det formelle vitenskaplege apparatet som disiplinen krev.
F	Ikke bestått	Oppgåva oppfyller ikkje dei minimumskrav som blir stilt til problemformulering, teoretisk refleksjon, metodisk grep,

	argumentasjon, struktur og språkleg framstillingsevne.
--	--

Statsvitenskap

A	Fremragende	Fremragende oppgave med en original analyse, der problemstillingen er svært godt forankret i litteraturen på fagfeltet. Oppgaven utmerker seg også klart når det gjelder metodebruk og presentasjon av stoffet.
B	Meget god	Meget god analyse med en klar problemstilling som er meget godt forankret i litteraturen på fagfeltet. Oppgaven er også meget god når det gjelder metodebruk og presentasjon av stoffet.
C	God	En god oppgave på alle viktige punkter. Klar problemstilling og en godt gjennomført analyse som er godt forankret i litteraturen på feltet. Oppgaven er også god når det gjelder metodebruk og presentasjon av stoffet.
D	Nokså god	Stort sett god oppgave med en brukbar analyse, men som også har noen vesentlige svakheter når det gjelder problemformulering, forskningsdesign, gjennomføring av analysen, metodiske ferdigheter eller presentasjon.
E	Tilstrekkelig	En oppgave der analysen innfrir minimumskravene for vitenskapelig fremstilling og drøfting, men som har vesentlige mangler når det gjelder problemformulering, forskningsdesign, gjennomføring av analysen, metodiske ferdigheter eller presentasjon.
F	Ikke bestått	En oppgave der analysen ikke innfrir minimumskravene for vitenskapelig fremstilling og drøfting, og som har meget vesentlige mangler når det gjelder problemformulering, forskningsdesign, gjennomføring av analysen, metodiske ferdigheter, sitatbruk eller presentasjon, eller som ikke tilfredsstillende en forskningsetisk minimumsstandard.

Sjekkliste, statsvitenskap

1. Er det en faglig sett vanskelig eller lett oppgave studenten har satt seg fore å behandle? (Spørsmålet må vurderes i forhold til antall studiepoeng på masteroppgavearbeidet.)
2. Har studenten vist evne til å avgrense temaet, slik at det blir håndterbart innenfor de rammene som gjelder for den aktuelle typen oppgave, og er det formulert en klar og presis problemstilling?
3. Har studenten oversikt over tidligere forskning på området, og vist evne til å forankre problemstillingen i denne? (Her høynes kravene med økt studiepoengstildeling.)
4. Har studenten vist evne til selvstendighet (or originalitet) ved valg av problemstillingen og/eller gjennomføring av analysen? (Det forventes i utgangspunktet høyere grad av selvstendighet når studiepoengtildelingen øker.)
5. I hvilken grad er det valgt et egnet forskningsdesign – og er det begrunnet på en overbevisende måte innenfor den ramme som oppgaven setter?
6. I hvilken grad er metoden(e) som er valgt velegnede – og er de metodiske valgene begrunnet på en overbevisende måte innenfor den rammen som oppgaven setter?

7. Hvilken innsats har studenten lagt ned i innsamling og/eller tilrettelegging av materialet som benyttes i analysen? (Kravene øker med økt uttelling i studiepoeng.)
8. Har studenten vist evne til å bygge opp og gjennomføre analysen på en klar, systematisk og effektiv måte, med relevante og stringente resonnementer? I hvilken grad har studenten sørget for å underbygge eller belegge påstander som fremsettes?
9. I hvilken grad er resultatene av analysen holdbare? Er det etablert funn eller konklusjoner som forskersamfunnet kan ha tillit til? (Spørsmålet om holdbarhet gjelder like mye uansett studiepoengsutdeling, men normalt vil en likevel vente seg mer hva resultater eller funn angår i oppgaver med høyt antall studiepoeng.)
10. Har studenten vist evne til å skrive klart, svare på problemstillingen som er satt opp og argumentere saklig (benytte en akademisk form)? (Kravene til språklig klarhet og fremstillingen av stoffet mer generelt, gjelder alle typer masteroppgaver uansett studiepoengstildeling.)
11. I hvilken grad er bruken av referanser i forbindelse med sitater og kilder korrekt, herunder en fullstendig og riktig ført litteraturliste? (Dette gjelder alle typer masteroppgaver. Toleransen for slurv eller småfeil er særlig liten når det gjelder oppgaver som er levert på overtid.)

Sosialantropologi

A	Fremragende	Empirisk og teoretisk presis. Skarpsindig, poengtert og original drøfting. Meget høyt nivå på tematisk breddekunnskap. Komparativ drøfting med overbevisende styrke. Empirisk materiale av meget høy kvalitet, som er teoretisk integrert på en svært god måte.
B	Meget god	Empirisk og teoretisk solid. Høyt nivå på tematisk breddekunnskap. Empirisk materiale av høy kvalitet som er godt teoretisk integrert. Poengtert og innsiktsfull drøfting.
C	God	Empirisk og/eller teoretisk habil. Har ganske god tematisk breddekunnskap. Gode evner til komparasjon. Empirisk materiale av middels kvalitet som drøftes på et teoretisk akseptabelt nivå.
D	Nokså god	Empirisk og/eller teoretisk ujevn. Har noe tematisk breddekunnskap. Visse evner til komparasjon. Empirisk materiale av usikker kvalitet. Kan ikke gjennomføre en systematisk teoretisk diskusjon.
E	Tilstrekkelig	Overbeviser verken empirisk eller teoretisk. Tematisk usikker. Liten evne til komparasjon. Svakt empirisk materiale. Mangelfull teoretisk diskusjon.
F	Ikke bestått	Svært liten empirisk kunnskap og teoretisk forståelse. Tematisk meget svak. Viser ingen komparative evner. Store mangler ved det empiriske materialet. Makter ikke å gjennomføre en teoretisk diskusjon.